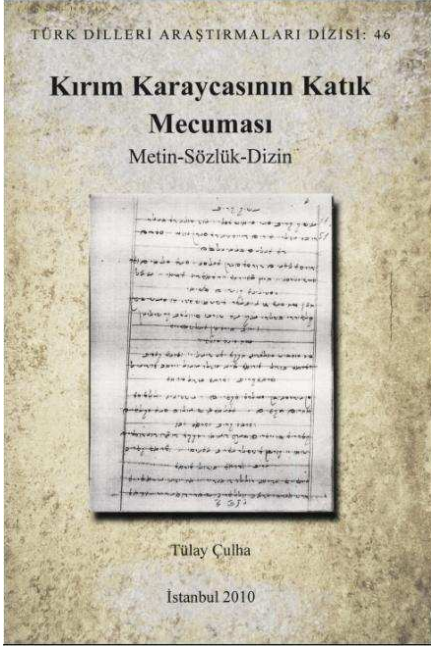

Tülay Çulha (2010). *Kırım Karaycasının Katık Mecuması Metin - Sözlük - Dizin*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 46, 660 s.

Ersin TERES*

Dr. Tülay Çulha'nın hazırladığı *Kırım Karaycasının Katık Mecuması* adlı çalışma *Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi*'nin 46. kitabı olarak yayımlandı. Son yıllarda Karaylar ve onların dilleri üzerine yaptığı çalışmalarla dikkati çeken Tülay Çulha'nın bu çalışması Doktora tezi olan "Kırım Karaycası ile Yazılmış Bir Mecuma" adlı çalışmanın yayıma hazırlanmış halidir. Karay Türkçesinin Kırım diyalektine ait olan bu metin Kırım'da yaşayan Karay toplumunun meydana getirdiği halk edebiyatı ürünlerini içermektedir. İbrani harfleriyle kaleme alınmış olan bu metnin Çulha tarafından yazı çevrimi yapılmış, dizin ve sözlüğü hazırlanarak Türkoloji dünyasının hizmetine sunulmuştur.

Çalışma esas itibarıyla Giriş, Metin (Mecuma), Sözlük-Dizin, Kaynakça, Sonuç ve Ekler olmak üzere altı ana bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünde Karay Türklerinin tarihine değinilmiş, yaşadıkları topraklarda tespit edilen nüfus bilgileri aktarılmıştır. Bunun yanında Karayların dinleri ve dilleri hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Yine bu bölümde Karaim

adının nereden geldiği, Karaim mezhebinin kuruluşu, yayılışı, Kırım'da yaşayan Karaylar, onların konuştukları Karay Türkçesi ve meydana getirdikleri edebiyat ve bu edebiyatın ürünleri, bu bilgilerin elde edilebileceği birincil ve ikincil kaynaklar hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Bu bölümde değinilen Karay edebiyatı konusu önemlidir. Bugüne kadar ülkemizde Karaylar üzerine yapılan çalışmaların genellikle dil odaklı olması Karayların İbrani harflerini kullanarak meydana getirdiği edebiyat birikiminin göz ardı edilmesine sebep olmuştur. Bu çalışmada Karaylara ait edebiyat ürünlerine, özellikle de Mecumalara yeterince değinilmesi çalışma açısından kaydedeğerdir.

Çalışmayı hazırlayanın Tülay Çulha'nın aktarımına göre, bu çalışmanın temelini oluşturan Mecuma, Katık ailesine ait olduğu için *Katık Mecuması* adıyla anılmıştır. Bu mecumanın Polonyalı Türkolog Prof. Dr. Henryk Jankowski tarafından Simperefol'de Prof. Dr. Juri Palkonov'dan temin edilmiştir. Elde edilen bu nüsha 20.5 x 16 ölçütlerinde olan orijinal mecumanın A4 boyutlarındaki fotokopisi olduğu belirtilmiştir. Her sayfa en az 5 en fazla 26 satır olmak üzere ortalama 22 satırdan meydana gelmektedir. Sayfalar 1'den 206'ya kadar numaralandırılmıştır. Önemli bir nokta da yazmadaki el yazısındaki farklılıklar mecumanın iki farklı elden çıktığını göstermektedir. Mecuma yazmada verilen bilgiye göre 30 Temmuz 1808'de yazılmıştır.

Mecumanın en önemli bölümleri Kırım Karayları arasında çok yaygın olan *Aşık Garip hikayesi* ve *Tünbel Oğlanın Meseli*'dir. Ayrıca mecumada Aşık Ömer ve Lütfi gibi halk şairlerine ait semai ve türküleri de rastlamak mümkündür. Yazma insanoğlunun hayatında geçirdiği

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü.

evreleri tasvir eden bir tekerleme ile son bulur. Bu tekerlemenin tamamlanmamış olması eseri yayıma hazırlayan için eserin tamamlanmamış olduğu kanaatini uyandırmıştır.

Çulha, Giriş bölümünde Mecuma'nın sözcüklerine de değinmiş, mecumada rastladığı alıntı sözcüklerin metnin sözcükleri içindeki oranlarını yüzde olarak tespit etmiştir. Buna göre metinde yer alan sözcüklerin %45'i Türkçe, %22'si Arapça, %10'u farsça, %5'i İbranice, %2'si Yunanca, %2'si Rusça, %1'i İtalyanca, %1 de Fransızca sözcüklerden meydana gelmektedir.

Çalışmanın Giriş bölümünden sonra Metin (Mecuma) kısmı yer almaktadır. Metinden sonra da sözlük-dizin bölümü gelmektedir. Bu bölümde mecumada yer alan sözcüklerin karşılaştırması yapılmaya çalışılmış, Türkçe olan sözcüklerin Eski Türkçedeki biçimleri, Türkçe olmayan sözcüklerin ise hangi dilden alıntı yapıldıysa o dildeki biçimiyle verilmiştir.

Çalışma yararlanılan kaynakların yer aldığı kaynakça bölümünden sonra Katık Mecumasının bir kopyasının verildiği ekler bölümüyle son bulmaktadır.